

سنجش و ارزشیابی

فاطمه محمدی

کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی
معاون اجرایی آموزش و پرورش بخش
فشافویه شهرستان ری

روندهای شاخص در سنجش

و مطابق با آن تصمیماتی در راستای پیشرفت دانش آموز اتخاذ کند. در سنجش به عنوان یادگیری، دانش آموزان از نحوه یادگیری خود آگاهی پیدا می کنند. آن‌ها از این آگاهی برای تنظیم و پیشرفت یادگیری شان استفاده می کنند و مسئولیت بیشتری برای یادگیری خود بر عهده می گیرند.

در نهایت، سنجش یادگیری عبارت است از جایی که سنجش دانش آموزان، معلمان و والدین و همچنین جامعه آموزشی گسترده تر را از پیشرفت در یک دوره زمانی مشخص، به منظور تجلیل از موفقیت، برنامه ریزی مداخلات و ارتقا به پایه بالاتر آگاه می کند. در این مقاله، تمرکز ما روی سنجش برای یادگیری است که یکی از وظایف معلم در فرایند یاددهی یادگیری است. در ادامه، به سه دسته عمده از روندهای برجسته سنجش معلمان از دانش آموزان اشاره شده است که به ترتیب شامل سنجش عملکردی، سنجش مستمر (تکوینی) و سنجش کارپوشه می شوند.

اشاره

سنجش در آموزش و فرایند تدریس نقش مهمی دارد. معلمان می توانند از طریق سنجش مناسب، دانش آموزان خود را شناسایی کنند، بازخورد بدهند و آموزش آن‌ها را بر این اساس ساختار دهند. در این مقاله به سه روند برجسته در زمینه سنجش معلمان از دانش آموزان اشاره شده است که در تحقیقات در زمینه سنجش تأیید شده اند. ظهور این روندها به نوعی رنسانس سنجش محسوب می شود، چرا که تغییرات مهمی در فرایند آن پدید آورده است. این روندها عبارتند از سنجش عملکردی، سنجش مستمر (تکوینی)، سنجش کارپوشه.

کلیدواژه‌ها: سنجش، آموزش، تدریس، یادگیری

روندهای برجسته در سنجش

۱. سنجش عملکردی

بسیاری از جنبه های عملکرد دانش آموز مانند تفکر با سطح بالا، رشد بین فردی، توانایی های حل مسئله و یادگیری عمیق، به راحتی با آزمون های سنتی به دست نمی آیند. بنابراین، در روش سنجش تغییراتی به وجود آمده است. برای مثال، اختصاص پروژه به دانش آموزان و طرح مسائل شبیه به زندگی واقعی، دو نمونه از سنجش هایی هستند که به دانش آموزان اجازه می دهند آموخته های خود را به منصفه ظهور در آورند. برای مثال، یک دانش آموز ممکن است از مجموعه ای تاس استفاده کند و نتایج پرتابها را ثبت کند. به این ترتیب، معلم درمی یابد که دانش آموز در مبحث جایگشتها به

مقدمه

سنجش آموزشی جزو لاینفک فرایند یاددهی-یادگیری است و برای اهداف متفاوتی استفاده می شود که با نامهای «سنجش برای یادگیری، سنجش به عنوان یادگیری و سنجش یادگیری» شناخته می شوند. سنجش برای یادگیری جایی است که سنجش به معلمان کمک می کند بینشی در مورد آنچه دانش آموزان یاد می گیرند، به منظور برنامه ریزی و هدایت آموزش و ارائه بازخورد مفید به دانش آموزان، به دست آورند. این نوع سنجش به تثبیت یادگیری کمک می کند. لذا معلم با جمع آوری، تجزیه و تحلیل و تفسیر منظم شواهد حاصل از سنجش، می تواند تعیین کند یادگیری دانش آموز چقدر با انتظارات معلم برای یک درس، واحد یا دوره هم خوانی دارد

بخش از مطالب برای آن‌ها جالب، جدید یا شگفت‌انگیز بوده و چگونه می‌توانند آموخته‌های جدید را در زندگی روزمره خود به کار ببرند.

ج) نظرسنجی کلاسی: در طول درس در مورد مفاهیم اصلی، سؤالاتی مستقیم بپرسید. با بازخورد فوری، در مورد سطح مهارت دانش‌آموزان در مورد یک مفهوم و اینکه آیا رفتن به موضوع بعدی بی‌خطر است یا خیر، اطلاعاتی در اختیار شما قرار خواهد گرفت.

د) توجه به سؤالات شروع و پایان کلاس: برای ورود به درس به دانش‌آموزان آموزش دهید سؤالات خود را در مورد درس یا تکالیف روز قبل در ابتدای کلاس مطرح کنند. به این ترتیب می‌توانید قبل از شروع درس جدید به این موارد بپردازید تا مطمئن شوید همه دانش‌آموزان در یک سطح قرار دارند. در پایان کلاس نیز از دانش‌آموزان بخواهید خلاصه‌ای درباره ایده اصلی درس روز ارائه کنند. بدین ترتیب شما از هرگونه شکاف آموزشی که هر دانش‌آموز یا گروه بزرگ‌تری از کلاس تجربه می‌کند، مطلع می‌شوید.

۳. سنجش به کمک کارپوشه

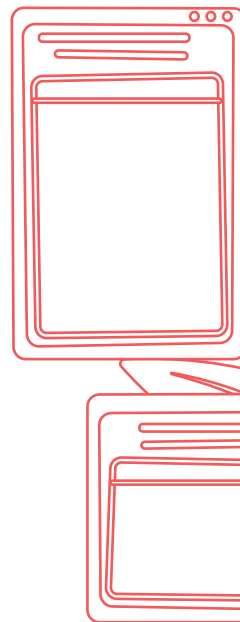
کارپوشه به مجموعه‌ای از کارهای یادگیرنده گفته می‌شود که نشان‌دهنده کوشش، پیشرفت و موفقیت تحصیلی او در زمینه‌ای خاص است. در روش کارپوشه، یادگیرنده برای نشان دادن توانایی‌ها و پیشرفت خود نمونه‌هایی از کارهایش را که در طول مدتی معین مانند نیم‌سال یا سال تحصیلی انجام داده است، با خود به کلاس می‌آورد و در اختیار معلم قرار می‌دهد. این نوع سنجش درباره رشد یادگیری دانش‌آموز در طول یک دوره زمانی و توفیق درازمدت او برای ما سخن می‌گوید.

جمع‌بندی

سنجش در مجموع به‌عنوان یکی از بخش‌های بسیار حیاتی آموزش پذیرفته شده است. سنجش به معلمان کمک می‌کند نقاط قوت و ضعف دانش‌آموزان خود را ارزیابی کنند و درصد برطرف کردن نقاط ضعف برآیند. به بیان دیگر، سنجش بازخورد مفیدی را در مورد کسب یادگیری دانش‌آموزان به معلمان ارائه می‌دهد و به معلمان فرصت می‌دهد یادگیری را ارزیابی کنند و سپس از آن اطلاعات برای بهبود دانش شاگردان خود استفاده کنند. در این مقاله چند نمونه برجسته از سنجش یادگیری آورده شد که مطالعه آن‌ها الگوهایی را در اختیار معلمان قرار می‌دهد. نکته حائز اهمیت آن است که این روش‌ها تنها به‌منزله راهنمای عمل است. لذا هر معلم با توجه به عواملی نظیر روش تدریس، امکانات محیطی، خلاقیت خود و همچنین شناختی که از شاگردانش دارد، می‌تواند سنجشی نوآورانه و کارآمد برای کلاس خود تنظیم کند.

منابع

1. Tosuncuoglu, I. (2018), Importance of Assessment in ELT, Journal of Education and Training Studies, 6(9), 163-167.
2. <https://www.chalk.com/resources/five-trends-to-watch-for-in-the-future-of-assessments/>
۳. سیف، علی‌اکبر. اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی. دوران. تهران، ۱۳۹۵.

یادگیری عمیق رسیده است و مسائل را صرفاً با حفظ فرمول‌های جایگشت حل نمی‌کند. علاوه بر این موارد، طیف گسترده‌ای از پروژه‌ها وجود دارد که می‌توانید با استفاده از آن‌ها از دانش‌آموزان بخواهید تسلط خود را در یک مفهوم خاص به نمایش بگذارند. پروژه‌ها می‌توانند شامل ساخت اعلان (پوستر) یا چسبانه (کلاژ)، همراه با خلاصه‌ای کتبی یا شفاهی، ارائه در کلاس در مورد موضوع، انجام یک آزمایش نمایشی یا زنده (در صورتی که استانداردهای ایمنی اجازه بدهند) باشند.

۲. سنجش مستمر (سنجش تکوینی)

سنجش تکوینی یکی از قدرتمندترین مداخلات شناخته‌شده در بهبود نتایج یادگیری است. سنجش دانش‌آموزان در تاروپود فعالیت‌های کلاس درس، یعنی مشاهده دانش‌آموزان در حین کار کلاسی و برنامه‌های معمول، یا نظارت بر پاسخ آن‌ها به آموزش، با هدف ردیابی پیشرفت به‌طور منظم برای کمک به برنامه‌ریزی و تنظیم آموزش. در ادامه چند نمونه سنجش‌های تکوینی را معرفی می‌کنیم:

الف) خلاصه‌های نوشتاری: به دانش‌آموزان آموزش دهید موضوعی را که اخیراً یاد گرفته‌اند در یک جمله، دو جمله و سپس یک بند (پاراگراف) خلاصه کنند. هدف این است که آن‌ها به سطوح متفاوت جزئیات توجه کنند و در اعماق مختلف فکر کنند، اما همچنان شما امکان پیدا می‌کنید ببینید آیا می‌توانند نکات مهم یک موضوع را استخراج کنند یا خیر.

ب) بیان انتقادی: از دانش‌آموزان بخواهید نظرات خود را درباره موضوع جدیدی که یاد گرفته‌اند بنویسند یا به‌صورت شفاهی افکار خود را در این باره بیان کنند. همچنین، از آن‌ها بخواهید بگویند کدام

مقاله شیوه‌های نوین ارزشیابی

فیلم رویکرد سنتی و مدرن در سنجش

۷

رشد فناوری آموزشی شماره ۶ اسفند ۱۴۰۰